

REGIONĀLO LAIKRAKSTU PIELIKUMS

RUNĀ EKSPERTS

Daudzi netiek tālāk par gūgles pirmo lapu

Kultūras ministrijas Mediju politikas nodaļas eksperte KLINTA LOČMELE

Par to, ka medijpratība ietekmē cilvēka lēmumus un dzīves kvalitāti, ikdienā bieži neaizdomājamies. Tomēr piemēri tam ir visapkārt, un medijpratības trūkums var radīt nopietrus draudus demokrātijas pastāvēšanai un valsts drošībai, jo tikai medijpratīga sabiedrība ir izturīga pret trešo valstu izplatītu manipulatīvu informāciju.

Viena no Latvijas sabiedrības šolaiku problēmām ir pārlieku lielie centieni iegūt uzmanību sociālajos tīklos, audzējot savos profilos sekotāju un draugu skaitu, tādējādi zaudējot piesardzību un palielinot risku tikt ietekmētiem ar viltus ziņu palīdzību. Liela daļa cilvēku uzskata, ka viltus ziņas viņus nespēj ietekmēt, jo tā ir acīmredzami nepatiesa informācija, taču jānem vērā, ka tiek izmantotas dažadas manipulācijas tehnikas, lai tomēr notvertu cilvēku uzmanību un viņš uzklikšķinātu uz kādu sensacionālu virsrakstu, tā vairojot šīs interneta lapas iepašnieka ienēmumus no reklāmas, kas tajā izvietota. Tāpat maldinoša informācija var būt izmantota dažādu versiju radīšanai par kādu notikumu vai cilvēku, veidojot haosu lasītāja, skatītāja vai klausītāja domāšanā. Vienam notikumam tiek radītas ne tikai divas, bet pat vairāk nekā desmit versiju. Ziņai var nenoticēt, bet neapzināti katra šāda informācijas filtrēšana atstāj emocionālu iespaidu. Sociālie tīkli ir izdevīgas platformas, ko speciāli apmācīti cilvēki izmanto ietekmes veidošanai, mums pat nenojaušot. Taču, ja cilvēks ir medijpratīgs, viņam izveidojas imunitāte pret šādu informāciju – viņš to var atpazīt, apzināties, ka tā nav uzticama, un tādējādi sevi pasargāt.

2017. gadā pirmo reizi Latvijā Kultūras ministrija veica divus pētījumus par iedzīvotāju medijpratību, tai skaitā bērnu un pusaudžu vidū. Vairākas riska zonas uzrādīja pētījums bērnu un pusaudžu auditorijā. 57% aptaujāto internetu lieto ne mazāk kā trīs stundas dienā. Liela daļa no interneta veiktajām aktivitātēm saistīs ar izklaidi vai ir bezmērķīgas. 40% bērnu un pusaudžu (aptaujāti tika 1200 respondenti vecumā no 9 līdz 16 gadiem) interneta klejo bez konkrēta nolūka, bieži "uzduroties" saturam, kas var ietekmēt un mainīt viņu vērtību izpratni, tostarp radikālā veidā. Maz laika tiek pavadīts Latvijas informatīvajā telpā, līdz ar to, ja notiek vēlēšanas un jaunietim nav izpratnes par notikumiem un to cēloņsakarībām, viņam grūti pieņemt pārdomātu lēmumu.

Medijpratība ir viena no prasmēm, kas palīdz jaunietim, piemēram, veikt izvēli, kurā augstskolā studēt, kurai reklāmas kampanai noticēt. Pētījums atklāj, ka nepietiekama jauniešu izpratne par viltus ziņu atpazīšanu, mediju biznesa darbības pamatprincipiem un to finansēšanas modeļiem, reklāmas lomu mediju darbībā. Intervijas ļauj secināt, ka jēgpilnas informācijas meklēšana un tās izvērtēšana bieži ir pavirša un nekritiska, jo uzziņa netiek veikta tālāk par pirmo "Google" piedāvāto lapu. Bērni un pusaudži neaizdomājas salīdzināt dažādas interneta vietnes un mājaslapas, lai saprastu, vai informācija patiešām ir patiesa.

Līdzīgu signālu dod arī pieaugušo auditorijas pētījums. Puse no vairāk nekā 1000 aptaujātajiem uzskata – ja kādu informāciju publicē vai pārraida mediji, tad tā noteikti ir patiesa. Medijus respondenti uztver kā pasaules spoguli, apejot kritisko domāšanu.

Pasaulē, kur notiek cīņa ne tikai par to, kā cilvēki tērē naudu, bet galvenokārt par viņu prātiem, uzskatiem un vērtībām, medijpratībai ir ļoti svarīga loma. Medijpratība cilvēkam izveido sava veida imunitāti pret viltus ziņām, lai balansētu viedokli, ka sociālie un tradicionālie mediji vai informācija ir tikai draudi. Vien jāprot tos gudri izmantot, tad viiss būs labi.

"Sevis izglītošana, spēja racionāli domāt kritiski, izvērtēt informāciju, prast adekvāti reaģēt uz ziņojumiem un komentāriem – tā varētu raksturot prasmīgu interneta lietotāju," norāda informācijas tehnoloģiju pāsniedzējs Saldus tehnikumā un kiberdrošības speciālists RIHARDS MHITARJANS.

Neesi lēttīcīgs!

Risks ir tāds pats kā pirms 20-30 gadiem. Tikai mainās krāpšanas metodes. Kamēr cilvēki būs lēttīcīgi, krāpnieki uzdarbosies. Riharda pieredze rāda, ka populārākie krāpšanas veidi mūsdienās ir viltus e-pasti, ko saņemam. Tajos parasti aicina iemaksāt kādu naudu apšaubām vietnē, pārskaitīt nodokļus vai veikt citus naudas darījumus. Bieži vien tēmē uz banku klientiem, sūta ziņas it kā no bankas, bet patiesībā tiek izkrāpti svarīgi personas un bankas dati.

IT speciālists ir pārliecināts, ka mūsdienās tehniska profilu vai e-pastu uzlaušana notiek reti. Lai cik drošas būtu paroles vai pati sistēma, vājais punkts vienmēr būs cilvēks. Var ietekmēt dažādi cilvēciski faktori: aizmāršība, slinkums un citi. Bieži vien krāpniekiem svarīga informācija tiek iegūta, manipulējot ar upuri.

R. Mhitarjans apstiprina jau sen zināmo: tas, kas reiz ievietots interneta, reti pazūd neatgriezeniski. "Anonimitāte interneta ir mīts, tā neeksistē," saka IT speciālists. Tādēj, arī ievietojot attēlu sociālajā tīklā vai sūtot kādam privāti, jāapdomā divreiz. Ikvienai fotogrāfijai ir metadati, kuri sniedz informāciju, stāpstiņiem var būt arī ģeolokācijas dati.

Publicē pēc iespējas mazāk informācijas par sevi!

Parādoties jaunām saziņas platformām, jaunieši tās steidz

Kurzemes Vārds
Zemgale

NEATKARĪGĀS
TUKUMA ZINAS

Saldus Zeme

Talsu
Vēstis

Druva
STARS
Kurzemnieks
Liesma
Auseklis

SAPRĀTĪGI

Anonimitāte internetā ir mīts

"Droša interneta lietošana katram sākas ar savas uzvedības izvērtēšanu," norāda Rihards Mhitarjans.

ANDREJA SERGEJEVA FOTO

izmēģināt. "Jo vairāk reģistrējāmies sociālajos tīklos vai izmantojam interneta pakalpojumus, jo lielāks risks ir mūsu drošībai," saka Rihards. Kāda ir izplatītākā klūda? Mēs bieži vien izpaužam interneta par sevi daudz (un nevajadzīgas!) informācijas. Pat

publicēti šķietami nesvarīgi sīkumi, piemēram, iečekošanās (atzīmēšanās) atvaiņinājumā Spānijā, dod zaglim zojo signālu ceļotāja dīzīvesvietas aplaupišanai.

Kiberdrošības speciālists uzsvēr, ka riska grupa noteikti ir jaunieši. Viņu vecumā gribas sevi parādīt. Šie interneta lietotāji, kā minimums, ir reģistrējušies sociālajos tīklos "Instagram" un "Facebook", kuros izpauž citiem informāciju par sevi. Viens ļoti kaitīgs portāls pirms gadiem bija "ask.fm", tur anonīmi uzdeva it kā nezīmīgus jautājumus. Lietotājs

godprātīgi atbildēja, un pēc atbildēm kā puzli varēja salikt cilvēka psiholoģisko portretu. Nosakot viņa intereses, bieži vien tika piedāvāti krāpnieciski darījumi.

Apšaubi visu informāciju, ko izlasi. Pārbaudi citus avotus!

Pēdējā laikā hits ir viltus ziņas. Kā stāsta Rihards, tas ir nopietns drauds, gan paši sev, gan citiem varam nodarīt būtisku kaitējumu. Klasisks piemērs – izlasām ziņu par medikamentiem, kas it kā ir labi, bet patiesībā saistīv no ūdens vai cukura. Ja noticam, kaitējam sev finansiāli un arī veselībai. Ja dalāmies ar šo ziņu draugu lokā, nepārbaudot informācijas patiesumu, uzņemamies atbildību arī par citu dzīvi.

Signe Meire

1. apgalvojums: ELEKTROMAGNĒTISKĀS STAROJUMS IR KAITĪGS VESELĪBAI.

Doktora Bila P. Karija 2000. gada pētījumā Floridā par bezvadu tīklu ietekmi uz cilvēka veselību secināts – jo augstāka ir elektromagnētisko vīļu frekvence, jo vairāk smadzenes absorbē šos vīļus un jo lielāks kļūst risks saslimt ar smadzeņu vēzi.

Ūdens tirgotāja "Memory Water" feisbuka lapas video apgalvo, ka 5G tehnoloģiju nodrošinošais bāzes staciju radītais elektromagnētiskais starojums ir kaitīgs kā cilvēkiem, tā dabai, dzīvniekiem, kukaiņiem.

AVOTS: FACEBOOK.COM. "MEMORY WATER": "VAI VĒLIES BŪT 5G LABORATORIJAS ŽURKA?"

Atspēkojums: KAITĪGUMS NAV PIERĀDĪTS.

Ņujorkas Universitātes radioloģijas profesors Kristofers Kolinss un medicīniskās fizikas profesors Mārvins Ziskins norādīja uz būtisku pētījuma klūdu. Dr. Karijs savā analīzē nejēma vērā cilvēka ādas aizsargefektu. Protī, augstāku radio frekvenču gadījumā āda darbojas kā barjera, kas aizsargā iekšējos orgānus un arī smadzenes no vīļu ietekmes.

Pasaules Veselības organizācija pauž, ka, aplūkojot daudzos pētījumus kopumā, redzams – pašreizējie pierādījumi neapstiprina, ka sekas uz veselību atstātu zema līmena elektromagnētiskā lauka iedarbība, kas ir raksturīga 5G bāzes stacijām.

Fiziķis un vēža pētnieks Deivids Roberts Graims skaidro, ka radio vīļi, kas tiek izmantoti mobilo tālruņu tīklos, ir nejonizējoši, kas nozīmē, ka tiem nav pietiekamas enerģijas, lai sašķeltu DNS un izraisītu šūnu bojājumu, kā to apgalvo tehnoloģijas kritiķi.

AVOTI: LAIKRĀKSTS "THE NEW YORK TIMES" "THE 5G HEALTH HAZARD THAT ISN'T" ("5G VESELĪBAS APDRAUDĒJUMS, KURA NAV.") 16.07.2019.; WHO.INT. "WHAT ARE ELECTROMAGNETIC FIELDS?" ("KAS IR ELEKTROMAGNĒTISKIE LAUKI?") BBC.COM. "DOES 5G POSE HEALTH RISKS?" ("VAI 5G RADA DRAUDUS VESELĪBAI?") 15.07.2019.

5G: mīti un atspēkojumi

Šovasar Liepājā atklāja vienu no mūsu valstī pirmajām 5G jeb piektās paaudzes mobilo sakaru bāzes stacijām. Aktivizējās tehnoloģijas pretinieki, kas dāju sabiedrības biedēja ar argumentiem par tās kaitīgumu. Vēlāk reāgēja mediji un zinātnieki, kas veltīja daudz laika un enerģijas, lai atspēkotu pieņēmumus, puspatiesības un rezīem pat klajus melus. Piedāvājam jūsu uzmanībai trīs apgalvojumus par 5G tehnoloģiju un to atspēkojumus.

Andris Sudmalis

2. apgalvojums: 5G ir NATO RADĪTA TEHNOLOGIJA, LAI KONTROLĒTU PŪLI.

"Memory Water" dibinātājs Jānis Pjaviņš feisbuka lapā "Patiessība par 5G": "Pasaules līmeņa mikroviļņu ieroču eksperti mūs brīdina, ka tieši 5G varēs izmantot, lai tiešā veidā varētu ietekmēt cilvēkus." Runa ir ne tikai par iespējamību ar tehnoloģijas pālīdzību izsekot cilvēkus, bet arī par to, ka pret viņiem varēs vērst precīzi mērķētu staru kā mikroviļņu ieroci.

AVOTS: FACEBOOK.COM. "PATIESSĪBA PAR 5G".

Atspēkojums: TĀ IR NEPIERĀDĀMA SAZVĒRESTĪBAS TEORIJA.

Šāds apgalvojums tiek uzskatīts par sazvērestības teoriju, ko kultivē gan galēji labējie, gan galēji kriešie ekstrēmisti. Pamatdoma – valdības izmants 5G, lai kontrolētu sabiedrību politisku un ekonomisku mērķu dēļ.

Vēl viena versija – tā ir Krievijas propaganda, lai ne tikai diskreditētu savu ilggadējo militāro pretpolu NATO, bet arī kavētu Rietumvalstu tehnoloģisko un ekonomisko progresu, ko 5G varētu sekmēt.

AVOTS: ELEKTRONIKAS INŽENIERU IZDEVUMS "EE TIMES" "5G: THE CONSPIRACY THEORIES" ("5G: SAZVĒRESTĪBAS TERORIJAS"), AUTORS MARTINS ROUVSS, 31.07.2018.; NYTIMES.COM. "YOUR 5G PHONE WON'T HURT YOU. BUT RUSSIA WANTS YOU TO THINK OTHERWISE" ("TAVS 5G TĀLRUNIS TEV NEKAITĒS. TAČU KRIEVIA GRIB, LAI TU DOMĀTU PRETĒJI") 12.05.2019.

3. apgalvojums: 5G DĒĻ DĪVAINI UZVEDAS UN MIRST PUTNI.

Latvijas interneta resursos šovasar tika publicēts video, kas vēstīja, ka putni it kā esot pametuši Liepājas ezeru pēc 5G bāzes stacijas uzstādīšanas pilsētas centrā.

Iespējams, šī apgalvojuma autorus un izplatītājus iedvesmoja ziņa par simtiem putnu masveida nāvi Hāgā Nīderlandē 2018. gada oktobrī. Tika apgalvots, ka putnu nāvi izraisījis 5G izmēģinājums.

AVOTS: GREENWORLDWARRIORS.COM. "HUNDREDS OF BIRDS DEAD DURING 5G EXPERIMENT IN THE HAGUE" ("SIMTIEM MIRUŠU PUTNU 5G EKSPEKMENTĀ HĀGĀ") 10.11.2018.

Atspēkojums: TAJĀ LAIKĀ HĀGĀ NENOTIKA 5G TESTI.

Liepānieki arī pēc 5G raidītāja uzstādīšanas varēja pārliecītās, ka ūdensputni Liepājas ezeru nav pametuši. Savukārt Hāgā patiesībā nenotika 5G testi, bet Roterdamas Dabas vēstures muzeja un Vāgeningenes Universitātes pētnieki veica autopsiju 15 Hāgas strazdiem, kuriem tika konstatēti iekšēji bojājumi. Pētnieki secināja, ka putni miruši pēc uztriekšanās objektiem (iespējams – zemei, koku zariem, cits citam) ar lielu spēku. Nav precīzi zināmi iemesli šādai rīcībai, taču zinātnieki pieļāva, ka to izraisījusi panika pūču uzbrukuma dēļ vai citi iemesli. Izmeklējumi arī atklāja toksīna pēdas, ko varēja atstāt strazdu uzturā lietotās sēklas. Taču nav zināms, vai šiem toksīniem bija kāda loma putnu nāvē.

AVOTS: FULLFACT.ORG. "HUNDREDS OF BIRDS WERE FOUND DEAD IN THE NETHERLANDS BUT IT HAD NOTHING TO DO WITH 5G" ("NĪDERLANDĒ ATRASTI SIMTIEM MIRUŠU PUTNU, BET TAM NAV NEKĀDA SAKARA AR 5G") 21.08.2019.

Atbildes rada nākamos jautājumus

VISAS KRĀSAS

"Es feisbukā redzēju!" Tā joti bieži sākas ne tikai ļaužu sarunas pie kafijas, bet arī žurnālista ceļā publikācijas sagatavošanā. Sociālie mediji mēdz būt pirmā vieta, kur cilvēks pauž savu šoku, sašutumu vai sarūgtinājumu. Vietne "Facebook" pati par sevi nav ne laba, ne slīkta. Tā noteikti ir viens no žurnālista informācijas avotiem, kur pamanīt problēmas vai sarežģījumus, kas varētu skart arī plašāku sabiedrības daļu.

Tomēr sociālajos tīklos, kur saskaņā ar Kultūras ministrijas veikto pētījumu piektā daļa cilvēku dalās ar nepārbaudītu informāciju, aina pārsvarā gadījumu tiek zīmēta melna vai balta. Žurnālistam būtiski ir pašam būt medijpratīgam informācijas meklējumos, jo tāpēc, ja redaktors uzdevis pētīt kādu sensīvu problēmu.

Piemēram, reemigrācija ir jūtīga tēma, par kuru sabiedrībā mēdz būt visai krasi viedokļi. Vieni ir pārliecināti, ka tikai muļķi un caurkritēji atgriežas šādā valstī, bet citi tā novērtē aizbraucējus no Latvijas.

Ļoti bieži ļaudīm patīk salīdzināt nodokļu slogu Latvijā un citās valstīs, taču, nemit tikai vienu nodokļu pozīciju, var rasties aplams priekšstats. Kādā valstī šāda nodokļa nebūs vispār, bet kāds cits būs ievērojami lielāks. Derēs sociālo tīklu ieraksts: "Vācijā par to vispār nav jāmaksā!", lai rastos priekšstats, ka valsts ir gādīgāka par saviem iedzīvotājiem. Bet žurnālists zinās, ka nav korekti salīdzināt minimālo algu, neapliekamo minimumu, ja pretē nenosauc, piemēram, kāda vidēji ir mājokļa tārs maksā. Un ar to arī ir viltīgi. Šeit cilvēki nemēdz īrēt tikai istabīnu, kur atpūsties pēc darba dienas, bet ārzemēs strādājošie nereti gadiem ilgi dala vienu māju, lai tikai dzīvošana izmaksātu lētāk.

Profesionālim ieraksts feisbukā ir vien ierosme darbam. Piemēram, izlasu vēstījumu "atgriezāmies Latvijā, bet nejūtamies šeit gaidīti un vajadzīgi", jo skolā bērns saņem sliktas atzīmes vāju latviešu valodas prasmju dēļ. Ar to nepietiek. Jāmeklē vēl citi informācijas avoti. Jāpājautā školas vadībai, skolotājiem, kā viņi redz šo problēmu un, galvenais, kāds varētu būt risinājums konkrē-

tajā situācijā. Visdrīzāk šis nav vienīgais gadījums, kad reemigrantu bērni skolā saskaras ar grūtībām. Meklēšu citu skolu, kurā ir atrasts risinājums, kā šādiem skolēniem palīdzēt iejusties un neatpalikt mācībās. Nemet vērā, ka problēma nav lokāla, vērtīgos arī Izglītības un zinātnes ministrijā, lai noskaidrotu, kādas ir vadlīnijas.

Katrā Latvijas reģionā strādā reemigrācijas koordinators. Tā uzdevums ir palīdzēt cilvēkiem atgriezties pēc prombūtnes un iesaistīties vietējā sabiedrībā. Arī koordinatora teiktais šai publikācijai būs svarīgs – cik lielā mērā izdodas reemigrantus sagatavot reālajai dzīvei Latvijā, un kas liek viņiem piedzīvot vilšanos?

Iespējams, arī šajā punktā mans žurnālista darbs neapstāsies. Šis ir teorētisks piemērs, praksē atbildes uz jautājumiem visbiežāk rada jaunus jautājumus un nākamos meklējumus. Žurnālistika neaprobežojas ar kopēšanu un dalīšanos, publikācija ir iedzīlināšanās un izpētes rezultāts.

Linda Kilevica, žurnāliste

SKATIES PATS

Uz pozitīvisma nots

Katra pašvaldība, gri-
bēdama parādīt sevi no
labās puses, uzskata par
pienākumu komunikācijai
ar iedzīvotājiem izmantot
visas mūsdienās pieejamās
tehnoloģijas.

Labo darbu vācelītes

Likums, protams, uziek par
pienākumu pašvaldībām infor-
mēt iedzīvotājus par padarīto,
skaidrot lēmumus, bet, kā tas
notiek praksē, parasti atkarīgs
no domes vadītāja gribas un iz-
pratnes.

"Re:Baltic" pētniece Evita
Puriņa pašvaldību informatīvos
izdevumus kādā publikācijā no-
dēvējusi par "labo darbu vā-
celītēm", kurās reti atrodama
objektivitāte un gandrīz nekad
- lēmumu analīze un kritika.
Līdzīgi tas ir arī pašvaldību iz-
mantotajos sociālajos tīklos un
internetā portālos, kur pārsvarā
lasāms, kur, kad un kas, bet ne
kāpēc un par kādu naudu. Ja arī
bijušas klūdas, nepārdomāti tēri-
ni, tad skaidrojums nāk diezgan
negribīgi. "Ja šādā situācijā pretī
pašvaldības PR nav spēcīga neat-
karīgā medija, nav nodrošināta
demokrātija," savulaik uzsvērusi
profesore, Rīgas Stradiņa univer-
sitātes Komunikācijas studiju ka-
tedras vadītāja Anda Rožukalne.
Viņa arī pārliecināta, ka visvairāk
pašvaldības izvēršas, lai dotu
pretspēku kritiskiem medijiem,
kuri analizē to darbu. Avīzes
tieki noklusinātas, un demokrā-
tija mazinās. Ja nav, kas skatās
uz pirkstiem, tad var dot valu vi-
sam, pārliecināti eksperti.

Nekas nav par velti

Galvenais pašvaldību attais-
nojošais arguments parasti ir, ka
objektīva un mediju nesagrozīta
informācija par novadā notieko-
šo ar to resursiem tiek nogādāta
līdz katrai mājsaimniecībai, arī
tai, kura nevar atjaunies par to
maksāt. "Cilvēki jau ir samaksā-
juši, jo pašvaldība tiek uzturēta
no nodokļiem," pauž eksperti.

Lai informāciju saražotu, ie-
vietotu sociālajos tīklos, inter-
netā un veidotu informatīvo iz-
devumu, pašvaldībās darbojas
sabiedrisko attiecību nodaļas,
kurās vidēji ir no viena līdz trim
četriem darbiniekiem, lielākās
pašvaldībās – vairāk. Arī pašval-
dību uzņēmumos ir sabiedrisko
attiecību speciālisti, kuri saņem
atalgojumu. Piemēram, Kuldīgas
novada pašvaldības Mārketinga
un sabiedrisko attiecību nodaļā
strādā trīs cilvēki, kuru atalgo-
jums ir no 850 līdz 1223 eiro. Lī-

Latvijā ir 119 pašvaldības (no tām – 109 novadi), kas, iz-
mantojot visus pieejamos sociālos tīklus, interneta resursus
un drukāto vārdu, par nodokļu maksātāju naudu lepojas ar
saviem labajiem darbiem.

Novados atlikuši mazāk par 30 neatkarīgiem regionāliem
laikrakstiem, kuros iedzīvotāji var iepazīties ar objektīvu
analīzi par pašvaldībās paveikto.

LAILAS LIEPIŅAS ILSTRĀCIJA

dīgi ir Bauskas novadā, kur no-
daļas vadītājs saņem 1298 eiro.

Pašvaldības informatīvais iz-
devums "Kuldīgas Novada Vē-
stis" iznāk divas reizes mēnesī.
Domes speciālistu sagatavota
informācija atrodama arī mājas-
lapā, feisbukā un citos sociālajos
tīklos. Informāciju no visiem pa-
sākumiem sociālajos tīklos ievie-
to ne tikai sabiedrisko attiecību
jaudis, bet arī domes priekšsē-
dētāja Inga Bērziņa. Ziņu nodoša-
nai pašvaldība izmanto arī "Kur-
zemes Radio" un "Skrundas TV".

Tas viss prasa izmaksas no
budžeta. Informatīvais izdevums
ir ne tikai jānodrukā, bet arī jā-
izplata. "Kuldīgas Novada Vēstu"
izplatīšana divas reizes mēnesī ar
Latvijas Pasta starpniecību 2018.
un 2019. gadā izmaksā 36 786
eiro. Numura nogādāšana vienai
mājsaimniecībai – 3,12 eiro gadā.
Izplatītājs un iespiedējs tiek no-
skaidrots publiskā iepirkumā.
Diemžēl ne visu pašvaldību mā-
jaslapās šis publiskais iepirkums
ir katram viegli atrodams.

Iecavas novads gājis vēl tā-
lāk: "Iecavas Ziņas" pat iekļautas
"Preses abonēšanas katalogā"
starp neatkarīgajiem regionāla-
jiem laikrakstiem, tās iznāk reizi
nedēļā, abonējamas par 10,24
eiro gadā un nopērkamas par
21 centu. Tātad iedzīvotāji par to
maksā dubulti.

Gan kaķu konkurss, gan sludinājumi

Papētot pašvaldību izpratni
par to, kas ir "informācija par pie-
ņemtajiem lēmumiem un aktualitātēm", vērojamas lielas atšķirī-
bas. Piemēram, "Iecavas Ziņas" ir
gan par maksu pieņemti sludinā-
jumi ar darba piedāvājumiem un
iespēju izspiest ābolu sulu, gan

Inguna Spuleniec

VIEDOKLI

Uzticēties nevar

Žurnāliste, "Re:Baltic" pētniece EVITA PURINA:

Vairuma pašvaldību izplatītājām ziņām uzticēties nevar. Piemēram, laikā, kad Sigulda bija visas Latvijas mutē ar vairākiem saslimšanas gadījumiem, "Siguldas Novada Ziņām" vismaz sākumā tas nebija uzmanības vērts. Jelgavā "Zemgales Ziņas" cēla trauksmi par to, kā izskatīties lielveikals pie pils, bet pašvaldības izdevumā un arī portālā bija stāstīts, cik viss būs jauki, nepieminot cilvēku sašutumu, kura dēļ lēmumu nācās atceļt. Vēl trakāk ir tas, ka pašvaldību PR parādās arī vietējā televīzijā. Arī tur tiek ieguldīta nodokļu maksātāju nauda, turklāt nav jau pretī normālās reģionālo televīziju žurnālistikas, kam sacensties. Piemēram, "Vidzemes TV" redzami tikai pašvaldību labie darbi. Pirms pāris gadiem apkopojām, cik par savu PR tērē lielās pilsētas. Jelgavai tie bija aptuveni 400 000 gadā. Nerunāsim par Rīgu, kur tie ir miljoni. Domāju, ka nevienas reģionālās avīzes budžets tam līdzi netur.

Šobrīd Saeimā plānotais liegums pašvaldībām dibināt un izdot masu informācijas līdzekļus nenovērsīs problēmu. Tā lapa var iznākt un tikt izplatīta tāpat kā līdz šim, arī nereģistrēta. Rakstīt tur iekšā arī turpmāk varēs visu, ko viņi grib. Partija "Attīstībai/Par!" gan sola, ka arī saturs tiks skatīts. Ja tas kādreiz notiks, tā būs revolūcija! Jo vismaz desmit gadus notiek cīņa pret iespēju pašvaldībām tērēt līdzekļus sevis slavināšanai, bet situācija neuzlabojas, drīzāk kļūst arvien slīktāka.

Izmantojam visas iespējas

Kuldīgas novada pašvaldības Mārketinga un sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja KRISTĪNE DUĻBINSKA:

Dzīvojam 21. gadsimtā, tādēļ tiek izmantoti visi pieejamie kanāli. Informatīvais izdevums ir tikai neliela daļa no iespējas komunicēt ar sabiedrību. Tas vairāk domāts tiem, kas nelieto internetu.

Gatavojam paziņojumus presei, liekam informāciju sociālajos kontos, uz kuriem pēdējā laikā ir liels uzvars. Nevienam nav uzdots to darīt savā personīgajā kontā, priekšsēdētāja to dara, jo ir ļoti aktīvā pozīcijā, šādi atspoguļojot arī savu darbu. Pašvaldības kontā gan jācenšas piedalīties visiem. Un pēc komentāriem redzam, ka cilvēkiem tas ir vajadzīgs. Šobrīd ir informācijas pārbagātība, tāpēc ne vienmēr mūsu sniegtā nonāk līdz visiem, cilvēki izraugās viņiem aktuālāko.

Iedzīvotāju iecienīts veids problēmu risināšanā ir mūsu mājaslapas sadaļa "Jautājet mums". Tā ir vieta, kas parāda, ka kaut kas nav līdz galam izskaidrots. Pēc tam skaidrojumu ievietojam arī "Kuldīgas Novada Vēstis".

Informējot cenšamies ieturēt neitrālu pozīciju. Man nešķistu normāli, ja katrā izdevumā būtu intervija ar domes priekšsēdētāju. Pašvaldības izdevumā, kas iznāk divas reizes mēnesī uz astoņām lappusēm, man nemaz nav vietas rakstiem, kādus veido vietējais laikraksts. Diezgan bieži saņemu e-pastus, kuros vaicā par sludinājuma vai reklāmas izcenojumiem, tad norādu, ka pašvaldības informatīvajā izdevumā nedrīkst likt šādu informāciju un iesaku meklēt laikraksta "Kurzemnieks" Reklāmas nodaļu.

Tīkai skaistā fasāde

Laikraksta "Zemgales Ziņas" redaktore
AGNESE LEIBURGA:

Jelgavas pilsētas pašvaldības informatīvais izdevums "Jelgavas Vēstnesis" iznāk ar nedēļas regularitāti, uz kvalitatīva papīra un krāsains. "Zemgales Ziņas" arī iznāk reizi nedēļā, bet nevar līdz pastkastītēm nonākt par velti.

"Jelgavas Vēstnesis" pilnībā kopē neatkarīgas avīzes veidolu. Saturu viņi rada paši, bet astoņām lapām ir aptuveni 10 darbinieku, kuri nav no Sabiedrisko attiecību nodaļas, tur uzrādās tikai divas speciālistes. Izveidota aģentūra "Zemgale INFO", kas izdod "Jelgavas Vēstnesi". Katrai pašvaldības iestādei vēl ir sabiedrisko attiecību speciālisti. Kopā varētu būt cilvēku 20, kas strādā pilsētas pozitīvās informācijas izplatīšanai. Problēmsituācijas papīra formātā izskatītas netiek. Pašvaldībai nepatīk mūsu korespondents Gaitis Grūtups, kurš uzdod neērtus jautājumus. Dome mums atsūtīja vēstuli, ka vēlas, lai ar to sadarbojas cits žurnālists. Paironizējām: varam rakstīt un sūtīt atpakaļ vēstuli, ka mums nepatīk šis mērs un gribam citu. Kopš šī gadījuma Gaitis personiski vairs nesaņem nevienu atbildi uz saviem jautājumiem pašvaldībai. Tās tiek sūtītas redaktorei. Tāda, lūk, sadarbība! Mūsu pašvaldības komunikācija ar sabiedrību jebkuros tīklos ir tikai pozitīva, kaut kādos gadījumos tie ir arī meli. Ja runa būs par projektiem, nekad nebūs pretēja viedokļa, nianšu, būs redzama tikai skaistā fasāde.

Arī sarunāties ir jāmācās

ĀRPUŠ BURBUĻA

Piedaloties dažādās sapulcēs, vai tas būtu skolās, darba kolektīvos vai sabiedriskajās apspriešanās, nācīs novērot, ka cilvēki neprot diskutēt, ir neietiegi pret citu viedokļiem. Dažkārt sarunas beidzas pat ar publiskiem apvainojumiem, prom aizejot kāram ar savu taisnību. Kāpēc sabiedrība ir tik neieacetīga pret atšķirīgiem viedokļiem? Kāpēc nemākam vai negribam uzsklausīt?

Es domāju, ka viņš domā tā

Gešaltterapeite, psihoterapeite, speciāliste Aija Baha-Velvelē atgādina, ka it visur, kur vien ir cilvēki, ir attiecības: "Ktrs no mums novērojis, ka ar dažiem cilvēkiem sarunas un komunikācija veidojas viegli, ar ciem - sarežīti. Kāpēc viss nevarētu būt vienkārši?"

Domāju, ka iemesli tam, ka otru nedzirdam, pamatā ir mūsos pašos. Mēs mēdzam dzīvot pēc idejas un scenārija, kas skan - es domāju, ka viņš domā tā! Mēs dzīvojam pieņēmumos un otru vērtējam caur savu prizmu, bet, ja viņš tai neatbilst, tad it kā iekļūst kategorijā - svešais. Un ko darām ar nepazīstamajiem? Mēs no tiem izvairāmies vai cenšamies pārveidot! Otrā mēdzam saskatīt projekciju, to, kas mūsos iesaknojusies un bieži vien ir neapzināta.

Mēdz būt situācijas, kurās novērojam, ka ir kāds cilvēks, piemēram, kolēģis, kurš allaž cenšas izteikties, viņam vienmēr ir sava viedoklis, viņš mēdz citus kritizēt. Ir svarīgi censties saprast, kādu savu vajadzību šis cilvēks cenšas apmierināt, jo vienmēr ir tā, ka aiz katras mūsu rīcības stāv kāda vajadzība, kura ir nesadzīdēta, kura nav guvusi iespēju "būt saulītē". Ja to izdodas aptvert, ir vieglāk pieņemt gan šo kolēģi, gan viņa attieksmi un izturēšanos."

Diskusiju kultūra sāk veidoties

Vērojot politiku uzstāšanos, debates dažādos raidījumos, runas no parlamenta tribīnes, dažkārt rodas iespaids, ka Joti daudziem sarunu, diskusiju kultūra ir sveša. Viņi pieraduši tikai izklāstīt savu taisnību, citos neieklausoties. Politologs Filips Rajeckis gan norāda, ka politiku vidū diskusiju kultūra sāk lēnām veidoties: "Lai būtu

Sarunu festivāls "LAMPA" Cēsīs pulcē daudz interesentu, lai gan te neuzstājas neviens rokgrupa vai nenotiek šovi. Cilvēki satiekas, lai runātos, klausītos, apspriestu dažādus jautājumus un diskutētu.

UZZIŅAI

DEBAŠU CENTRA GALVENIE DEBAŠU PRINCIPI

1. Debatēt, lai mācītos.

Jāzīpīnās, ka debates ir iespēja iegūt jaunas zināšanas, prasmes un iemaņas, veicinot radošas, intelektuālu izglītītas un pilsoniski aktīvas personības izaugsmi.

2. Debatējot ievērot godīgumu!

Jābūt godīgam argumentos, pierādījumu un faktu izmantošanā, kā arī izjautāšanas atbildēs.

3. Debatēt ar cieņu!

Nedrīkst izrādīt necieņu tikai tāpēc, ka kāds nepiekrit jūsu viedoklim. Vislabākais līdzeklis savas pārliecības paušanai ir labi pārdomāts arguments un fakti, kas to pierāda.

diskusiju kultūra, vajag platformu, kur diskutēt. Vajag paraugus, kā to darīt. Visskalāko politisko diskusiju laiks ir priekšvēlēšanu kampanjas. Tas, ka strikti ierobežota televīzijas reklāma, dod pozitīvu pienesumu, liek politiķiem piedalīties diskusijās. Politiskie speķi vairs nevar aprobežoties tikai ar smadzeņu skalošanu reklāmās. Mediji organizē diskusijas, kurās politiķi piedalās, parādot savu prasmi vai neprasmi diskutēt. Tas, kā viņi diskutē, ir zināms piemērs sabiedrībai, kā jāveido diskusija. Teiksim, pēdējās Saeimas vēlēšanas ienesa zināmas izmaiņas, sabiedrība saskārēs ar "KPV LV" un jaunās konservatīvās partijas diskusiju kultūru, un, redzot, ka politiķi sāk uzvesties agresīvi, nepieklājīgi, arī viņu atbalstītāji sāk uzvesties līdzīgi. Taču kopumā var teikt, ka diskusiju kultūra attīstās."

Politologs norāda arī uz to, ka mūsu sabiedrībā trūkst prasmes runāt publiski: "Šobrīd var sekot līdzi, kā diskusijas notiek britu parlamentā par sāpīgo "Breksita"

jautājumu. Lielbritānijas parlamentā katrs otrs ir labs orators, pie mums tādi ir retums. Anglosakšu izglītības sistēma iemāca runāt, tur Joti liels akcents likts uz publisko runu, bet diskusija bez labām runas prasmēm nav diskusija. Ja būsi pārliecīnāts par savām spejām, jutīties labāk jebkurā diskusijā, lai cik tā būtu agresīva."

Rosīna būt sociāli aktīviem

Kāda definīcija pauž, ka diskusija ir līdzvarota dialoga forma starp vienādu izglītību guvušiem un vienādā attīstības līmenī esošiem domubiedriem. Te, šķiet, svarīgi likt akcentu tieši uz vārdu - "domubiedri".

Par savdabīgu Latvijas fenomenu kļuvīs sarunu festivāls "LAMPA", kurā pulcējas tūkstošiem domubiedru, lai vienkārši parunātos, padebatētu. Pēdējos gados festivāla rīkotāji gājuši tālāk un māca diskutēt arī ārpus festivāla.

Sarunu skolas "LAMPA" jauniešu un bērnu programmas vadītāja

mērķis - panākt, lai cilvēki kļūtu sociāli aktīvi," uzsver I. Sāmīte.

Viņa norāda uz vēl kādu pozitīvu aspektu festivālā: "Cilvēki ne tikai gāja uz organizētajām diskusijām, bet arī pēc tām pulcīņos turpināja diskutēt par šīm tēmām."

Diskusijas virtuālajā vidē

Ar dažādiem viedokļiem nākas saskarties arī pašvaldībās. Ne tikai rīkojot sabiedriskās apspriešanas, bet gandrīz vai pēc katra svarīgāka lēmuma pieņemšanas. Cēsu novada pašvaldības Komunikācijas un klientu servisa pārvaldes vadītājs Kārlis Pots norāda, ka veseli gai sarunai traucē tas, ka cilvēki Joti personīgi uztver visu, kas neatbilst viņu gaidām, viņu viedoklim. Uztver to kā apvainojumu. Tas labi redzams, apspriežot jautājumus, kur ir divi nosacīti pretēji viedokļi. "Piemēram, vai ielai jābūt atvērtai autovadītājiem, vai tā jāpārveido par gājēju ielu? Ir aktīva grupa, kas aizstāv vienu pozīciju, un tikpat aktīva, kas aizstāv otru pusī. Un pašvaldībai jāatrod vidusceļš, ar kuru, visticamāk, nav apmierināti ne vieni, ne otri, tāpēc uzskata, ka pašvaldība viņiem nodarījusi pāri. Bet dzīvē patiesība jau vienmēr ir kaut kur pa vidu, un pašvaldībai ir jācenšas salāgot visu pušu intereses. It īpaši, ja jautājums ir Joti nokaitēts. Bet nevar jau nevienam neko pārmest, jo tas ir spogulis, kas parāda, kāda sabiedrība esam."

I. Sāmīte atzīst, ka sarunu skola izveidota pēc trešā festivāla, saprotot, ka ar divām dienām Cēsīs ir par maz, lai iespējami plašākai auditorijai nodotu šīs idejas: "Tāpēc arī projektu nosaucām par sarunu skolu, jo šīs prasmes regulāri jāattīsta, tās nemītīgi jāmācās. Ne pietiek tikai aiziet uz nodarībām, par to jādomā ikdienā, jāpilda mājasdarbi, lai sevi pilnveidotu. Skola ir grūdiens, lai cilvēki par to aizdomātos." Īpaši tāpēc, ka ikdienā pārsvarā vērojama neprasme sarunāties, diskutēt, daudzi cilvēki dzīvo tikai savā taisnībā, neiekļaujoties citos.

Runājot par īpaši jūtīgām diskusiju tēmām, viņa norāda, ka tās var būt visdažādākās: "Tas atkarīgs no tā "burbuļa", kurā cilvēks dzīvo, katram "burbulim" tēmas var būt citas. Tāpēc festivāla "LAMPA" programmu neveidojam mēs, bet sabiedrība kopumā, piedāvājot savas tēmas, ko būtu svarīgi pārrunāt."

To, ka interese par sarunu festivālu aug, vislabāk raksturo skaitli no trīsarpus tūkstošiem apmeklētāju pirmajā gadā līdz vairāk nekā 20 tūkstošiem šogad. "Arvien pieaugašais apmeklētāju skaits liek secināt, ka cilvēkiem gribas runāt, gribas diskutēt par sabiedrībai, valstij aktuālām tēmām, gribas būt sociāli aktīviem. Tieši tas ir mūsu

Jānis Gabrāns

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Pielikuma redaktors: Ints Grasis, t. 63422366, ints@kurzemes-vards.lv.

Par pielikuma "NOVADI SAPROT" saturu atbild SIA "Kurzemes Vārds" un projekta partneri: SIA "Jaunais kurzemnieks", SIA "Cēsu Druva", SIA "Imanta info", SIA "Izdevniecība Auseklis", SIA "Saldus Zeme II",

SIA "Laikraksts Stars", SIA "Talsu Vēstis", SIA "Firma Zemgale", SIA "TV Kurzeme" un SIA "Novadu Ziņas".

Publikācijas sagatavojuši reģionālo izdevniecību žurnālisti un fotogrāfi. Izplatīts kā laikraksta "Druva" bezmaksas pielikums. Iespējams SIA "Latgales Druka" Rēzeknē. Tirāža - 3729 eksemplāri.